

Veenvaart

7 sluizen, 32 bruggen, waarvan 14 vast. Maximale vaarhoogte: 3,50 meter, maximale diepgang 1,50 meter in de zomer, 1,30 meter in de winter. Maximale breedte: 4,80 meter. Maximale snelheid: 6 km/h. Lengte: ca. 24 km.

De route wordt beschreven vanaf de Oranjesluis in Klazienaveen naar Ter Apel (van zuid naar noord dus). Weliswaar staat op de Ericasluis op een spandoek dat die sluis de eerste is op de nieuwe vaarroute, maar dat is eigenlijk de Spaarsluis, waar het Koning Willem Alexanderkanaal (in de volksmond: KWAK) begint.

Wij beginnen dus op de onbemande Oranjesluis, waar we 1,90 meter omhooggeschut worden. De sluis is niet lang van te voren zichtbaar: hij ligt in een zijtak van de Verlengde Hoogeveensche Vaart, de Bladderswijk. Wie dat kanaal rechtdoor vaart, komt in Emmen uit. Wij doen dat niet, maar volgen de eerste 800 meter van het diepgelegen kanaal en gaan dan stuurboord uit, waar we al heel snel de Spaarsluis tegen komen. Deze ingenieuze sluis draagt z'n naam niet voor niets: bij elke schutting naar boven wordt de sluis voor 70% gevuld met het water uit een spaarbekken naast de sluis, om vervolgens "afgevuld" te worden met water uit het splinternieuwe Koning Willem Alexanderkanaal, dat erachter ligt. Die schutting wijkt dan ook wat af: terwijl het hogere pand voor je ligt, stroomt het water gedurende de eerste minuten van de schutting achter je de sluiskolk in. Pas in de tweede fase van de schutting komt het water "van voren". Hierna begint tevens het hoogste deel van de hele vaarroute. Nog iets bijzonders: de sluis is de eerste in ons land met deuren van kunststof. Met de 35.000 m³ grond die vrijkwam bij het graven van het kanaal zijn kaden aangelegd die het mogelijk maken het nog aanwezige hoogveen opnieuw nat te maken, zodat het weer kan gaan groeien.

Vlak bij de sluis staat een tweetal kunstwerken, de één een giraffe van een houtconstructie, de andere een kunstwerk van Huib Rademakers, bestaande uit doorgezaagde zwerfkeien en glas in een stalen frame. Na ongeveer 10 minuten zijn we geschut en varen we een fraai veenlandschap binnen, waar veel berken en lijsterbessen staan en de grond duidelijk uit veen bestaat: pikzwart. Langs de oevers van het mooie kanaal ligt steenbestorting.

Onderweg zie je de sporen van de ijstijden: grote zwerfkeien liggen schijnbaar achteloos in het landschap en vertellen van zeer lang vervolgen tijden, toen het ijs hier het landschap van de Hondsrug vormde. Nabij de brug die op de kaart staat aangeduid als "Kunstwerk 29" bij Nieuw-Dordrecht is een helling waar je duidelijk de zwarte veengrond kunt zien. Even verder is een rustpunt in het IJstijdpad, een pad dat hier over een lengte van 6 kilometer door het landschap is aangelegd. Langs dit pad wordt een beeld gegeven van het ontstaan van het landschap in dit deel van Drenthe, een landschap dat gevormd is door het landijs uit de voorlaatste en laatste ijstijd. Twee bruggen verderop zie je de tekens van de bewoonde wereld: enkele boerderijen met bijgebouwen. Dan komt de Koppelsluis, die ook al weer waterbesparend is aangelegd: slechts de helft van de hoeveelheid water "verdwijnt" naar het lager gelegen pand in het kanaal. Op die wijze heeft men er voor gezorgd dat men 's nachts het kanaal weer op peil kan brengen. De Koppelsluis bestaat eigenlijk uit twee sluizen, waarbij de middelste deur de uitgang van de ene en de ingang van de andere sluis vormt.

In totaal ga je hier 5 meter naar beneden. Als de eerste schutting achter de rug is en de deur open gaat, kijk je de volgende sluis kolk in. De kans dat je bekeken wordt tijdens de schutting is zeker niet denkbeeldig: vanaf de bovenste verdieping van het sluisgebouw kunnen toeschouwers het hele schut-proces volgen, terwijl over de benedensluis ook nog een fietsbrug is aangebracht. Honderd meter na deze fraaie sluis ga

je bakboord uit onder de Trambrug, die bediend wordt door een van de brugwachters. Je vaart dan in het Scholtenskanaal, door het bos en overschaduwde door de eiken langs de weg, het vroegere jaagpad voor de trekschuit.

Na weer een brug ga je stuurboord uit het Veenparkkanaal in, waar je je kunt vergapen aan het mooie veenlandschap. Weelderige begroeiing, schaatsenrijdertjes (waterinsecten) langs de waterkant, die op het water lopen, met hier en daar een kleine aanlegplek voor één of twee boten. Het landschap wordt hier gevormd door een van de laatste stukken nog levend hoogveen in Nederland. Onderweg passeert men een vervening waar nog turf gewonnen wordt, die als brandstof dient voor diverse doeleinden in het Veenpark. Uiteindelijk kom je onder de Maatschappijbrug door, een stenen brug, met direct daarachter een aanlegplek met een vuilwaterstation, en een stroomvoorziening. Daar meren kost je wel de toegang voor het Veenpark-museum inclusief liggeld voor de eerste nacht (in 2013 bedroeg dat € 10,-- per persoon), en voor iedere volgende nacht € 1,-- per meter liggeld: de ligplaats hoort bij het museum. De kaarten kunnen gekocht worden in het hoofdgebouw van het Veenparkmuseum.

Het spoorbrugje dat daar ook is staat de hele tijd open, behalve als er een smalspoortreintje moet passeren van het museum. In het museum is ook een douche-voorziening. Hiervoor heb je een sleutel nodig (borg: € 10,--) die je ook de mogelijkheid biedt via de "achteruitgang" het park te verlaten. Om 17:30 gaat de brug naar beneden en is de scheepvaart gestremd. Het Veenpark – in 1966 begonnen als een herinnering ter gelegenheid van het 100

jarig bestaan van Barger Compascuum – geeft een beeld van het dagelijkse leven van de veenarbeiders, die in dit deel van ons land alle dagen turf moesten steken. Men kan daar het nagebouwd "moderne" veenkolonie-dorpje Bargermond bezoeken met woningen zoals die er "toen" uitzagen en bij een tiental woningen staat een "boek", waarin aan de hand van de belevenissen van een jongen en een meisje uit Bargermond het dagelijks leven in de veenkoloniën geschetst wordt vanaf 1900 tot in de jaren 80 van de vorige eeuw. Ook heeft men er een aantal plaggenhutten ('t Aole Compas) gebouwd. Het geheel is zeker de moeite van een bezoek waard!

Na vertrek uit het Veenpark passeert men de Smeulveensbrug, een draaibrug die meestal open staat. Vervolgens is het eerste "obstakel" de St. Jozefbrug, die door een brugwachter wordt bediend. Daar gaat het vaarwater naar bakboord en na 1,6 km. komt de Wethouder Hartmannbrug in zicht. 1,3 km. verder komt dan de Compascumer sluis, waar een hoogteverschil van 2 meter overwonnen moet worden. Na het afschutten volgt de Viertorensbrug, een hefbrug.

Na de volgende brug (de Doorsnee) begint de lintbebouwing van Emmercompascuum met in het dorp het Jansenverlaat, waar men weer twee meter daalt. Na nog eens zeven bruggen doemt dan het viaduct van Barnflair op, met daarachter het Achtste Verlaat.

Vlak na deze sluis, waar men weer twee meter wordt afgeschut, kan men stuurboord uit het Kanaal Haren-Rütenbrock op, de “start” van een route naar Berlijn. Onze route gaat echter rechtdoor, en na nog eens twee beweegbare bruggen en het Zevende Verlaat (met een verval van 1,49 meter) arriveert men in Ter Apel. Aan de bakboordszijde van het vaarwater, vlak voor het dorp, ligt Jachthaven De Runde.

Schepen met een hoogte van drie meter kunnen daar de havenkom invaren, hogere schepen blijven in het kanaal aan de drijvende afmeervoorziening liggen. Bij de haven is een restaurant en zijn uitstekende sanitaire voorzieningen.

Ter Apel telt ongeveer 9000 inwoners en heeft een aardig winkelcentrum. Een bijzondere bezienswaardigheid is het klooster, dat is gelegen in een eeuwenoud stukje bos.

Het klooster stamt uit de dertiende eeuw en is uitgebouwd tot een klooster van de Orde van het Heilige Kruis. Na de Reformatie werd het gesloten en heeft het een aantal

andere bestemmingen gehad. Ook de eigenaren veranderden wel eens: zo is het lange tijd bezit geweest van de Stad Groningen. Uiteindelijk werd het eigendom van Staatsbosbeheer en thans kan het bezichtigd worden. Tussen 2000 en 2001 werd een nieuwe westvleugel aan het oude gebouw vastgemaakt door de Deense architect Johannes Exner. Die zeer modern vormgegeven vleugel kenmerkt zich door een hoge mate van transparantie: er is veel glas in verwerkt.